מנורת המאור — כל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו

וכל הכועס חכמתו מסתלקת ממנו. כדגרסי' בויקרא רבה א"ר הונא, בשלשה מקומות כעס משה ונתעלמה ממנו הלכה. ואלו הן, בשבת, ובאונן, ובכלי מתכות. בשבת מנין, דכתי' ויותירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצוף עליהם משה. כיון שכעס, שכח לומר הלכות שבת. מה אמר להם, אכלוהו היום כי שבת היום לה'. ובכלי מתכות מנין, דכתי' ויקצוף משה על פקודי החיל וגו', וכיון שכעס, נתעלמה הלכה ממנו, ושכח לומר הלכות כלי מתכות, וכיון שבא אלעזר הכהן, אמרה, דכתי' ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא זה הדבר אשר צוה ה' את משה. אמ' להם, למשה צוה ולא צוה לי. באונן מנין, דכתי' ויקצף משה על אלעזר ועל איתמר. כיון שכעס, שכח לומר להם שהאונן אסור לאכול בקדשים הנותרים.

וגרסי' במדרש השכם מצינו במשה רבינו ע"ה שכתו' בו בכל ביתי נאמן הוא פה אל פה וגו', וכיון שכעס נתעלמה ממנו הלכה. אע"פ שברחמיו נהג ישראל ונתן נפשו עליהם, שנא' ואם אין מחני נא, אעפ"כ בשעה שכעס נתעלמה ממנו הלכה. והיכן פירושו של דבר. כשאמ' לו הב"ה נקום נקמת בני ישראל וגו', הוציא שנים עשר אלף חלוצי צבא, אלף למטה, ושלחן למדין, והלכו ועשו מלחמה, והרגו חמשת מלכי מדין, והרגו את בלעם בן בעור, ושבו את שבים. וכשבאו אל משה, אמ' להם, החייתם כל נקבה, הן הנה היו לבני ישראל וגו', וכתי' ויקצוף משה על פקודי החיל וגו'. אמרו לו, הכלים האלו, של כסף ושל זהב, מה נעשה בהם. מיד נתעלמה הלכה ממנו. והיה אלעזר עומד בצדו, ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וגו'. והלא דברים קל וחומר, ומה משה רבינו ע"ה, אב החכמים ואב הנביאים, כשקצף שעה אחת נתעלמה ממנו הלכה, הדיוטין על אחת כמה וכמה.

וגרסי' בפ' קמא דמ' תעניות אמ' רבא, האי צורבא מרבנן דרתח אוריתיה מרתחא ליה, שנא' הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע. אמ' רבינא, ואיבעי ליה לאניש למילף נפשיה בניחותא, שנא' והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך.

ארבע מדות רעות הם באדם. א' הכזב, וכ"ש בגדולים והחשובים. ב' הכילות, וכ"ש בעשירים. ג' הזמה ונבלות הפה, וכ"ש בפרושים. ד' הכעס והחמה, כ"ש בחכמים, שבכעס אין בני אדם למדין מהן חכמה, דתנן ולא הקפדן מלמד.

וכן מצינו באלישע הנביא ע"ה, כשקצף נסתלקה ממנו נבואתו. אימתי, כשעלו יהורם מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה ומלך אדום להלחם במואב, ואמר יהושפט, האין פה נביא לה', ויען אחד מעבדי המלך ויאמר, פה אלישע בן שפט וגו', ויאמר יהושפט, יש אתו דבר ה', וירדו אליו מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה ומלך אדום. באותה שעה קצף אלישע על מלך ישראל ויאמר, מה לי ולך, מלך ישראל, לך אל נביאי אביך ואמך וגו', ויאמר אלישע חי ה' צבאות אשר עמדתי לפניו כי לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך. וכיון שכעס, נפסקה נבואתו.

ואמ' לו, הנלך רמות גלעד, ולא היה בידו מה להשיב. מה עשה, ועתה קחו לי מנגן, כלומר אולי תחול עלי רוח ה', והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה', מכלל שמתחלה לא היתה לו.

וגרסי' במדרש כל אדם שכועס, אפי' פסקו לו גדולה מן השמים, מורידין אותו מגדולתו. שכך מצינו באליאב בן ישי. הוא היה הבכור ולו היתה ראויה הגדולה, וכשאמ' ישי לדוד ואת אחיך תפקוד לשלום וגו', וכשבא לשם מה כתיב, ויחר אף אליאב בדוד וגו', וכשבא שמואל למשחן, היה לו למשוח הבכור, אלא בכולן כתי', גם בזה לא בחר ה', ובאליאב כתי' אל תבט אל מראהו ואל גובה קומתו כי מאסתיהו. מכאן למדנו, שכל הכועס פוסקין ממנו גדולתו ונמאס.